

ervan te overtuigen dat die niet opwegen tegen de voordelen. De tegenstanders lijken een gemakkelijker taak te hebben: zij moeten aan minstens één van de acht bewijsstellingen twijfel wekken. Hiervoor krijgen ook zij twee beurten van 6 en twee van 3 minuten. Het debat duurt dan in z'n totaliteit 36 minuten.

EEN LEVENDIGE DEMONSTRATIE Dat de tegenstanders toch niet altijd in het voordeel zijn, bleek uit het demonstratiedebat. Vier studenten debatteerden over de stelling: De Nederlandse overheid moet de legitimatieplicht invoeren. De voorstanders Brechtje en Josje kweten zich geestdriftig van hun taak. Marc en Bram gingen daar met rappe tongen tegenin. Hun betogen waren doorspekt met citaten en cijfers. De zelfverzekerdheid van de debaters nam echter af naarmate het debat vorderde. De bewijslast werd wat zwakker en er werd wat geharreward over weinig inhoudelijke argumenten. Uiteindelijk had het veel weg van een welles-nietes-spelletje.

Lenneke Schouw, docente taalbeheersing, jureerde het debat. Het enige beoordelingscriterium is de kwaliteit van de argumentatie. Om de argumenten tegen elkaar af te wegen, noteerde zij per standaardgeschilpunt de genoemde argumenten. Zodra één standaardgeschilpunt ten voordele van de tegenstanders uitkomt, winnen de tegenstanders. Alleen een sterke argumentatie die het betoog van de voorstanders op dat punt geheel ontkracht, is daarvoor voldoende. Dat was in dit debat het geval bij het laatste punt. De voorstanders konden hun bewijslast dus niet volhouden en verloren daardoor het debat.

De aanwezige docenten, die zichtbaar genoten van de demonstratie, hadden toch een aantal kritiekpunten. Eén daarvan was het concurrentie-aspect. Men vroeg zich af of middelbare scholieren wel konden leren argumenteren als concurrentie daarbij zo'n grote rol speelt. Een tweede punt was de documentatie. Doordat de debaters zich gedegen moeten voorbereiden, krijgt het debat inhoudelijk wel meerwaarde, maar dan rijst de vraag of de spreekvaardigheid wel het belangrijkste is dat geoefend (en getoetst) wordt. Al met al leken de docenten er welwillend tegenover te staan; nascholing zou echter geen overbodige luxe zijn. En daar staat Braet dan weer niet onbereidwillig tegenover.

VERSLAG

Helge Bonset: De Maatschap Onderzoek Moedertaalonderwijs

Sinds 1986 bestaat in Nederland de MOM: de Maatschap Onderzoek Moedertaalonderwijs. Geen club waar je veel van hoort, maar wel een club die al vijf jaar lang in betrekkelijke stilte onderzoek op het gebied van het moedertaalonderwijs probeert te stimuleren. Het leek ons zinnig een kort verslag te geven van onze activiteiten in de afgelopen jaren.

De MOM bestaat uit vertegenwoordigers (op persoonlijke titel) van de veldverenigingen VON, Levende Talen (sectie Nederlands) en VDN, de SLO, het CITO, het IMEN (International Mother-Tongue Education Network), het Nijmeegse WOM (Werkverband Onderzoek Moedertaalonderwijs), de Onderzoeksgroep Taalonderwijs van SCO, de Landelijke Pedagogische Centra, de SPL (Stichting Promotie Literatuuronderwijs) en de kring van universitaire en tweedegraads lerarenopleidingen Nederlands. In totaal zijn op dit moment 13 mensen lid van de MOM.

De MOM, opgericht na een VDN-studiedag over moedertaaldidactisch onderzoek stelt zich ten doel de kwaliteit, de kwantiteit en de samenhang van het onderzoek op het gebied van het moedertaalonderwijs in Nederland te bevorderen.

Bij het element *kwaliteit* uit bovenstaande doelstelling denken we natuurlijk aan criteria waaraan onderzoek in het algemeen moet voldoen: explicietheid, systematiek, validiteit, betrouwbaarheid. Maar specifiek voor de MOM is het aanleggen van een extra criterium: veldgerichtheid. Wij willen vooral veldgericht onderzoek stimuleren: onderzoek dat voor leraren bruikbare resultaten oplevert, en waarin leraren niet slechts als onderzocht object functioneren, maar ook actief betrokken zijn bij het onderzoek, bijvoorbeeld via het mee-interpre-

teren en becommentariëren van de onderzoeksresultaten. Het laat zich raden dat de vertegenwoordigers van de veldverenigingen een belangrijke stem hebben in de MOM.

Het element *kwantiteit* spreekt voor zich: de MOM wil bevorderen dat er méér moedertaal-didactisch onderzoek van de grond komt, en dan natuurlijk bij voorkeur veldgericht van aard. Het is geen toeval dat de MOM is opgericht toen de *struggle for life* aan de universiteiten en in de onderzoekswereld in het algemeen al in volle gang was, vanwege de ook nu nog altijd maar durende bezuinigingsafbraak. De MOM is als bundeling van moedertaal-didactische krachten uit allerlei sectoren dus ook een (bescheiden) pressiegroep.

Samenhang in het moedertaal-didactisch onderzoek wil de MOM bevorderen door onderzoekers met elkaar, en onderzoekers met het veld in contact te brengen. De MOM is een platform waar de belangen van het veld en de belangen van de onderzoekers als het gaat om moedertaal-didactisch onderzoek, besproken worden, en waar wordt nagegaan in hoeverre die belangen op elkaar zijn af te stemmen. Daarom heeft de MOM ook een samenstelling waarbij onderzoek (WOM, SCO, Universiteit, in de toekomst wellicht ook Hogeschool) en veld (VON, LT, VDN) elkaar kunnen ontmoeten, met de verzorgingsinstellingen SLO, CITO en LPC, en internationale component (IMEN) als belangrijke derden.

Wat heeft de MOM gedaan sinds 1986? Ik som de voornaamste activiteiten op, chronologisch, en voorzien van een kleine toelichting.

- De MOM is haar activiteiten gestart met zelf een onderzoeksthema te selecteren – ‘Schrijven in de onderbouw van het voortgezet onderwijs’. Daarbij heeft ze een veldgericht onderzoeksplan en -aanvraag ontworpen, en subsidiekanalen verkend. Dit bleek een leerzame, maar geen effect opleverende weg. De grote subsidiënt had SVO moeten zijn, en die toonde weinig interesse, deels omdat de spoeling voor onderzoek toen al dunner werd, deels ook omdat een club als de MOM niet paste in de SVO-structuur voor onderzoeksaanvragen.
- Daarna heeft de MOM een periode onderzoeksaanvragen van onderzoekers zowel van binnen als van buiten de MOM bekeken en beoordeeld. We bekeken de onderzoeksaan-

vragen op het criterium van veldgerichtheid, vooral ook met als doel dit criterium voor onszelf helder te operationaliseren.

- Intussen begon steeds meer datgene naar voren te komen wat nu in de praktijk de hoofdtak is van de MOM: het adviseren bij onderzoeksaanvragen van de sectie Nederlands van Levende Talen en de VON, ingediend bij SVO. De MOM heeft de veldverenigingen geholpen om hun onderzoekswensen te prioriteren en te redigeren, en in een later stadium ook om een strategie uit te stippelen naar SVO toen deze de aanvragen in eerste instantie alle afwees. Dat de onderzoeksaanvraag ‘Spoken en luisteren in de onderbouw van het voortgezet onderwijs’ uiteindelijk toch door SVO gehonoreerd is, en op dit moment uitgevoerd wordt (door het ITS te Nijmegen) is te danken aan de MOM, en de samenwerking daarbinnen tussen LT/VON en SLO. De komende maand zullen we ons buigen over een nieuwe aanvraag van LT/VON/VDN bij SVO, met betrekking tot de positie van het vak Nederlands in het MBO.
- De MOM heeft de Eindtermen Nederlands, en de voorlopige voorstellen van de CVEN met betrekking tot het eindexamen Nederlands in HAVO en VWO, bekeken op de vraag welke wensen en prioriteiten ten aanzien van veldgericht onderzoek daaruit af te leiden zouden zijn. Dat riep veel ideeën op en leidde tot een intern stuk, maar tot op heden niet tot nadere actie. Het bleek moeilijk om het binnen de MOM eens te worden over bovengenoemde onderzoeksprioriteiten.
- Ten slotte zijn we wegen nagegaan om meer veldgericht moedertaal-didactisch onderzoek van de grond te krijgen. Onderzoekers uit onze eigen kring en van buiten de MOM hebben ons geschetst welke subsidiekanalen zij kennen, en welke strategieën ze hanteren om subsidies te verkrijgen. Vervolgens hebben we plannen op een rij gezet om het moedertaal-didactisch onderzoek te bevorderen. Deze varieerden van de oprichting van een Stichting of Centrum voor Moedertaal-didactiek tot pogingen het moedertaal-didactisch onderzoek binnen studies Nederlands aan universiteiten te versterken. Ook deze operatie heeft nog niet tot actie geleid. De meeste plannen vereisen een tijds-investering die de MOM-leden, naast hun gewone werk, tot op heden niet kunnen of willen opbrengen.

AANKONDIGINGEN

Uit het bovenstaande zal duidelijk zijn dat de MOM in de afgelopen vijf jaar niet stil heeft gezeten (we hebben gemiddeld drie maal per jaar vergaderd), dat daarmee een goed functionerend platform is opgebouwd voor veld, onderzoek en verzorging, dat de leden hun deskundigheid met betrekking tot veldgericht moedertaaldidactisch onderzoek in belangrijke mate hebben verhoogd, en dat de MOM ook één duidelijk succes (het onderzoek 'Spreeken en luisteren') op haar rekening mag schrijven.

Het zal ook duidelijk zijn dat de MOM regelmatig op de grenzen van haar mogelijkheden is gestuit (zie punten 4 en 5 hiervoor), en dat ze mede daardoor naar buiten toe geen effectieve pressiegroep ten behoeve van moedertaal-didactiek en moedertaalonderwijs is geworden zoals onder andere de Stichting Promotie Talenonderwijs dat is voor het moderne vreemde-talenonderwijs of de Stichting Promotie Literatuuronderwijs lijkt te worden voor het literatuuronderwijs. Misschien zou zoiets ook wel een nieuwe opzet en doelstelling van de MOM vereisen. Wie ideeën en energie heeft die de MOM van dienst kunnen zijn, van diens advies en inzet zullen we bij ons verdere werk graag gebruik maken.

Noot

- 1 Het extra nummer van *Spiegel* (jaargang 4, 1986) is geheel gewijd aan deze studiedag.

Conferentie Nederlands VO-II

De VALO-M (Veldadviescommissie voor de Leerplanontwikkeling Moedertaal) organiseert op vrijdag 13 november 1992 een conferentie 'Nederlands in de tweede fase van het voortgezet onderwijs'. De conferentie heeft als thema: (gewenste) veranderingen in het curriculum Nederlands als gevolg van de invoering van basisvorming en vernieuwing van de eindexamens Nederlands voor HAVO en VWO.

De conferentie zal worden gehouden in de Jaarbeurs te Utrecht van 10.00 tot 16.30 uur. Nadere informatie is te verkrijgen bij het secretariaat van de VALO-M, Postbus 2041, 7500 CA Enschede.

Oproep makers lesmateriaal fictie

Het project Nederlands VO-I van het Instituut voor leerplanontwikkeling (SLO) maakt een leerplan voor fictie-onderwijs in de basisvorming. Onder fictie worden in dit leerplan behalve geschreven verhalen en boeken ook mondeling vertelde verhalen, strips, toneel, film en televisiedrama verstaan.

Bij een goed leerplan hoort voorbeeldlesmateriaal dat enerzijds als illustratie bij de ideeën uit het leerplan dient en anderzijds docenten in de gelegenheid stelt om die ideeën in praktijk te brengen.

Het project Nederlands VO-I zoekt op korte termijn enkele docenten Nederlands die op contractbasis in de maanden oktober, november, december (1992) een lessenserie fictie kunnen maken, in eerste instantie bedoeld voor LBO/MAVO-leerlingen. Onderwerp, aantal en karakter van de lessen worden vooraf in overleg met de SLO-medewerkers vastgesteld. Behalve docenten Nederlands kunnen ook andere geïnteresseerden reageren. Enige ervaring in het maken van lesmateriaal is wel een voorwaarde.

Als u belangstelling heeft voor dit werk wordt